

1. ARTIKEL OM STANGBYGNING

af

HENRIK BECH

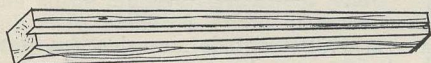
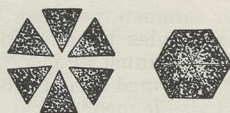
★ ★ ★

Kunne De tænke Dem at bygge Deres egen fiskestang...? Virker tanken tiltalende, men arbejdets omfang afskrækkende, så læs denne og et par af de næste artikler, i n d e n De går i gang. Der ved opnår De at kende begyndelsesgrundene og omfanget af arbejdet, inden De sætter Dem i udgifter til værktøj.



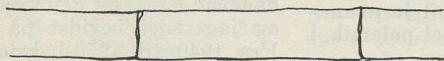
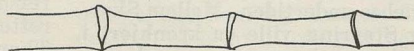
BRØDKNIV TIL AT DELE TONKINSTANGEN OP I SPLITTER

6-SPLIT I SNIT, INDEN OG EFTER SAMMENLIMNING



CHABLON, DER GIVER SPLITTERNES FACON VED HØVLINGEN

»KALKUTTA« BAMBUS



TONKIN

★ ★ ★

Der er ikke meget, der kan sammenlignes med den tilfredsstillelse og stolthed, man føler, når man omsider står med den første færdige stang i hånden — en stang, der helt og holdent er skabt af een selv — og den følelse gentager sig hver gang!

Når man ikke i hobby-bøgerne finder „kongen over alle hobbies“, bygning af splitcane-fiskestænger, har det formentlig sin grund i, at det anses for alt for vanskeligt og krævende.

Op står man og kigger på en af disse lækre, skinnende, smidige — og dyre — splitcane-stænger i en sportsforretning, synes man vel også, at det må være umuligt for en amatør at lave noget så delikat. Vist er det vanskeligt — men den hobby, der ikke er vanskelig, bliver man lettest ked af. Men umuligt? nej ingeniunde!

Vi by

Enhver, der er lidt fiks på fingrene og kan bruge en høvl og lidt værktøj, kan lære at bygge en fiskestang.

Der hører selvsagt nogen øvelse og erfaring til, før man f. eks. vil kunne klare at bygge sig en fluestang, ligesom man også må være forberedt på „uheld“ med både det ene og det andet.

Sjældent uheld...

Jeg har sat „uheld“ i gåseøjne, fordi det som regel egentlig ikke er uheld, men simpelthen manglende omhu eller for stort hastværk der gør, at noget mislykkes. Her gælder det nemlig om fremfor alt ikke at have for travlt, men give sig tid til hver eneste detalje, fordi hver eneste detalje er betydningsfuld.

Dette forstås måske bedre, når jeg forklarer Dem, at en så lille størrelse som $\frac{1}{10}$ mm — der er den nøjagtighedsgrad, man helst skal kunne arbejde med — kan ændre en stangs aktion.

Nu kan man jo sige: Hvorfor i alverden skulle man dog gøre sig alt det besvær med anskaffelse af værktøj, tilbehør o. s. v. for ikke at tale om selve arbejdet med at bygge, når man kan gå lige hen i en forretning og for 1—200 kroner købe sig en god stang fiks og færdig? Ja — naturligvis er det det letteste, og man kan rimeligvis også finde den stang, man har tænkt sig.

Stang, der passer...

Men det kan hænde, at man, når man en tid lang har brugt stangen, finder ud af, at den enten ikke helt svarer til det, man havde ventet, eller at man opdager, at man i grunden ikke har nok i denne stang, og så står man der og må enten blive filosof og lade sig nøje med stangen som den er, eller også krænge tegnebogen engang til.

Det er i alt fald gået mig således et par gange, og det var højst utilfredsstillende og begyndte også at blive lidt halvdyrt.

Men så begyndte jeg at bygge selv, da jeg først var bleven klar over, at deri lå løsningen på den slags problemer.

Min første stang, en 7 fods „Letkast“-stang, syntes at være helt O.K., men da jeg havde fisket nogle gange med den, gentog historien sig: den var alligevel ikke helt det, jeg havde tænkt mig!

Behøver jeg at sige, at jeg omgående gik i gang med at bygge en ny, efter først at have gjort mig klart, hvad der var i vejen med den første.

Se det er jo netop det vidunderlige ved at bygge selv, at man altid kan

det så også at have en af de små høvlebænke, der kan ligge på et bord, men man kan godt klare sig med et på skruevinger til at holde „chablonerne“ (se senere) fast. Iøvrigt må man have følgende værktøj:

- 1 lille (5 tommers) jernhøvl (Stanley eller lign. bedst),
- 1 „Oilstone“ og en blødere hvæssesten. Høvlen må altid være meget skarp og skal slibes ofte.
- 1 listesav.
- 1 „Ziehklinge“, rektangulær.
- 1 rasp.
- 1 flad træfil.

bambus'en op, og efter at have rettet dem høvles de — på de 2 sider — i specielle „chabloner“, f. eks. af bøgetræ, med en fræset eller høvlet trekantet fure, hvis vægge naturligvis også må være ligesidede (tegn. 3).

Derefter limes de sammen under pres, og man har så det færdige stangstykke klar til påsætning af håndtag, stangbøsninger, broer osv., hvorefter det lakeres.

Som De ser, er det hele ikke særlig indviklet. Vanskelighederne ligger da heller ikke så meget i selve arbejdet som i den nøjagtighed og omhu, der må anvendes. Når der,

ger selv en splitcane-stang

bygge sig en ny — og bedre — stang! Og selv nu, hvor jeg efterhånden har et lille hundrede stænger „bag mig“, kan jeg næsten altid finde på en eller anden ændring, som skulle give — og i reglen også gør det — en endnu bedre stang.

Det er altså een side af selvbyggeriet, at man efterhånden kan bygge sig alle de stænger, man har lyst til — og er der mon nogen af os lystfiskere, der ikke gerne vil have hele entreen fyldt med fiskestænger af enhver art?!

Det behøver ikke at blive til ligefrem samlemani — som at samle på frimærker — men det er pokkers rart altid at have en stang klar til enhver slags fiskeri. Og om ikke andet er det også en tilfredsstillelse altid at kunne låne en ven en stang om fornødent. Især da man ikke behøver at sige som Juhani Aho i fortællingen „Fiskestangen“ i hans bog „Små fisk og store fisk“: „Jeg har ingen ven, der står mig så nær, at jeg kunne lade ham låne den, den kunne lide overlast derved —“.

Når vennen knækker . . .

Nå ja — knækker vennen stangen, bygger man bare en ny!

En anden side af sagen er den, at anskaffelsessummen for værktøj osv. næppe overstiger hvad en god stang koster i en forretning, og da bambus ikke er kostbart (en stok koster 10—12 kroner), er de eneste ekstraudgifter, man har på hver stang praktisk talt kun udstyret (stangbøsninger, broer osv.).

Så at det kan „betale sig“ at bygge selv er i hvert fald givet.

Har De altså lysten, fingrene og noget værktøj — og helst også en kone, der kan se stort på de høvlspåner og det savsmuld, De ikke fik med, da De ryddede op i køkkenet efter Dem — så kan jeg garantere Dem nogle af Deres livs bedste timer.

Hvis man har et tomt værelse eller kælderrum og en høvlebænk er det selvsagt det bedste, men der er ikke det mindste i vejen for, at man kan bruge sit køkkenbord. Bedst er

1 hammer.

1 (gerne gammel) brødkniv (se tegningen).

1 skydelære (gerne billig — enhver mekaniker kan vise Dem, hvorledes den skal bruges).

1 flad pensel til lim (billig, 20—30 mm).

1 rund pensel til lak (prima børster, ca. 15—20 mm).

Sandpapir (nr. 1½, 1¼ og 0).

Stålhuld (nr. 000, det allerfineste - norsk).

Lim (tørlim eller den ny „plasticlim“, hvid, flydende).

1 nogle tyk (1½—2 mm) snoet bomuldssnor eller kridtsnor.

1 rulle „kinesertråd“.

„Cement“ til stangbøsninger (endelig engelsk eller amerikansk „lak“ i stænger).

Korkstykker til håndtag (kan købes runde og evt. med hul, ellers må man lave sig korkbor af tynde „franske“ messingrør ved at slibe dem skarpe i den ene ende og bore et hul i den anden til en tværpind).

Lak (syntetisk, klar).

Nylontråd til bevikling.

Et stykke aflangt træ (f. eks. krydsfinér, 8—10 mm) til at flække på. „Chabloner“ (bøgetræ, 40—50 mm i firkant), længde opgives senere.

Stangbøsninger, broer, endebøsning m. gummi knop, topøjer osv.

(specifikation opgives senere).

Se det var nu værktøjet.

Måske det her — før vi styrter os ud i byggeriet — ville være på sin plads at give en kort oversigt over dels hvad en splitcane-stang egentlig er og dels hvordan den bygges i store træk.

Da „cane“ betyder bambus, kan man nok selv regne ud, hvad ordet dækker. Overalt i verden regner man — som man har gjort de sidste 70—80 år — kun med 6-split-stænger, d. v. s. stænger, der er limet sammen af 6 „splitter“. For at disse kan danne en fuldstændig symmetrisk stang, må de være nøjagtig ens, d. v. s. i gennemsnit ligesidede trekanter (tegn. 2).

Splitterne får man ved at splitte

som ovenfor nævnt, helst skal kunne regnes med en tolerance på 1/16 til 2/16 mm, er der jo ikke så meget at give væk af!

Vi skal derefter se lidt på materialet, „Tonkin-bambus“.

Indtil for en 40—50 år siden benyttede man den såkaldte „Kalkutta“-bambus, men så opdagede man, at det, man nu kalder „Tonkin“, som skal stamme fra Cochinchina, var betydeligt bedre, idet den er mere lige, ikke har så store og fremspringende „knoer“ (led), ingen sideskud og desuden er både hårdere og mere tykvægget (tegn. 4).

Der findes flere arter bambus, nogle er bløde og sivagtige, andre for hurtigt voksende og tyndvæggede. De bedste stokke kommer fra Kina, hvor de oftest vokser i bjergrige egne, udsat for vejr og vind, så de derved hærdes og bliver hårdere og sejgere.

De allerfineste får vi ikke hertil, de går til de store fabrikker i England og U.S.A., men de næstfineste er også gode nok, og dem kan man som regel købe her hos et par importører.

Tonkin'en fås i reglen i længder på 4—5 meter, skal helst være mindst 50 mm i diameter forneden og dér have en vægtykkelse på 7—8 mm. Man må endelig sikre sig, at stokkene er godt lagret, de må ikke under nogen omstændigheder være grønne af farve, men skal være gule eller gulbrune og, når man slår på dem med et træstykke, give en klar, ret høj tone fra sig.

For at undersøge, om Tonkin'en skulle være for tør, bør man knække en split-stump og lægge mærke til, om den — som den skal — brækker langsomt og sejt med lange fibre i brudstedet.

Sørg også for at stokkene er så lige som muligt — lige er de nu aldrig — og helst uden pletter og revner, selv om en enkelt revne eller to ikke gør noget, da de jo skal flækkes alligevel.

Fortrækkes i næste nummer af Jæger & Fisker

*Mellem artikel 1 og 2
om stangbygning var
nedenstående faldet ud —
Undskyld!*

Har man nu fået stokkene hjem, flækker man dem straks igennem. Man tager brødkniven, anbringer den midt på den tykke ende af stokken og slår den så gennem hele stokken med en hammer eller andet.

Er der revne(r) i forvejen, bør man først, hvis de har nogen længde, gå ud fra i alt fald en af dem, hvis man kan, men „programmet“: at flække stokken i 4 lige store dele, skulle gerne holdes.

Forsøg endelig ikke at „dirigere“ kniven — det ordner Tonkin'en selv!

Af de 4 kvarter hugger man nu med kniven „knoerne“ af indvendigt.

Så er vi klar til at „lave splitter“. Men først må vi nu bestemme, hvad vi vil bygge.

Jeg foreslår, at vi starter med en 1-hånds kastestang på f. eks. 5 fod. Her, som ellers, mener jeg engelske fod, 30,5 cm, altså ialt 1525 cm.

Først må vi købe et håndtag — af letmetal — med forsænket hjulholder men uden kork — den sætter vi selv på senere.

I håndtaget er der boret hul til stangbøsningen (ferrulen), dette måles med skydelæren. Det er f. eks. 10 mm, hvilket altså bliver det udvendige mål for bøsningen. Hvis vi regner dennes indvendige mål til 9 mm, kan vi bestemme stangens „tapering“ (tilspidsning) i nederste ende til (ca.) 8 mm. Spidsen kan vi sætte til 4 mm, så får vi en passende kraftig stang til kystfiskeri.

Jeg har altid fundet det lettest at måle fra flade til flade, derfor gennemføres dette også her.

Da nu hver færdig split er nøjagtig det halve af stangens tykkelse, skal splitterne altså i færdighøvlet tilstand være 2 mm foroven og 4 mm forneden — dette målt fra flade til kant, som De vil se af tegn. nr. 2) — svarende til dybden af furen i chablonen, som vi skal have lavet.

Men da der skal høvles på dem, og da afstanden fra kant til kant er noget større end afstanden fra kant til flade, nemlig $\frac{1}{5}$ og $\frac{1}{6}$ større, må vi beregne først noget til afpudsningsen og høvlingen og derefter omtalte $\frac{1}{5}$ for at være på den sikre side.

$\frac{1}{5}$ mere giver 2,4 og 4,8 henholdsvis, og hvis vi vil være helt på den sikre side, regner vi med f. eks. 3,5 og 6 mm henholdsvis. Det vil altså sige, at de rå splitter skal have disse mål på begge leder.

P. Bech.